

Nedostatečné politiky

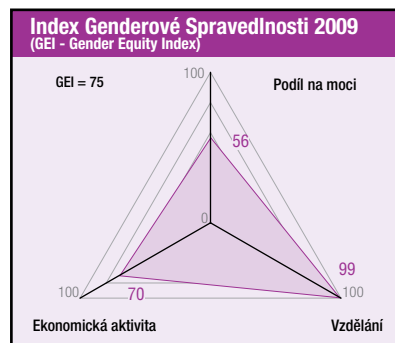
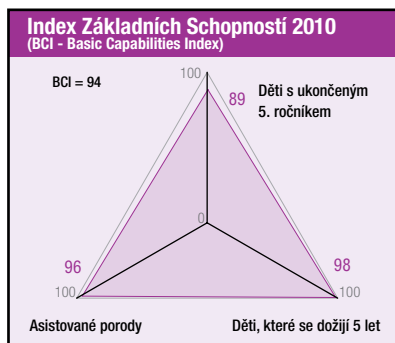
Kolumbie zaměřila investice na omezování chudoby a rozšiřování ekonomických, sociálních a kulturních práv, aby dosáhla Rozvojových cílů tisíciletí. Přesto však rozvoj v posledních letech nedosahoval ani minimální úroveň a leží hluboko pod standardy, které stanovil Výbor OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva (CESCR). Země až do roku 2008 prožívala významný hospodářský růst, který se však neprojevil zlepšením sociální situace, a skutečnost, že mezinárodní pomoc je spravována centrální vládou, brání pokusům realizovat alternativní projekty.

Corporación Cactus, Secretaría Técnica Nacional de la Plataforma Colombiana de Derechos Humanos, Democracia y Desarrollo

Kolumbie byla více než 40 let zmiřována vnitřními ozbrojenými konflikty, které vyvolaly vážnou humanitární krizi s nuceně vnitřně vysídlenými, kteří potřebují přístřeší. Počet vnitřně uprchlíků je v Kolumbii druhý největší na světě: odhaduje se na 4 miliony, což představuje téměř 9 % celkového počtu obyvatel.¹

Země obsadila také druhou nejhorší příčku v regionu na žebříčku nerovnosti příjmů, a to s Giniho indexem 0.576.² Daňový systém je otevřeně regresivní, s výrazným podílem nepřímých daní, které zatěžují sektory s nižšími příjmy, zatímco sektory s vyššími příjmy využívají celou řadu daňových výjimek. Tato situace se ještě dále zhoršila kvůli reformám systému rozdělování finančních prostředků mezi centrální vládou a jednotlivými departamenty,³ které vedly k drastickému omezení výdajů na zajištění zdravotní péče, vzdělávání a dostupnosti pitné vody. V roce 2005 tato ztráta odpovídala 0,6 % HDP, v roce 2006 to bylo 1,1 % a v roce 2007 už byla ztráta odhadována na 1,3 % HDP,⁴ z čehož vyplývá, že investice do těchto tří klíčových oblastí setrvale klesají. Podle odhadů budou v letech 2008–2016 investice do zdravotní péče, vzdělávání a pitné vody zkráceny o částku mezi 66,2 a 76,6 miliardy kolumbijských pesos (asi 34 až 41 miliony dolarů).

Podle oficiálních statistik se 27,7 % obyvatelstva nedaří uspokojit základní životní potřeby.⁵ Asi 40,8 % domácností má pouze nejistý přístup k potravinám, více než 20 % dětí do věku pěti let trpí podvýživou, 63,7 % obyvatel nemá přístup k energiím a 36 % trpí nedostatkem proteinů.⁶

Rozvojové cíle tisíciletí

Pokud jde o sociální politiku, stát zaměřil všechno své úsilí na snižování extrémní chudoby a hladu a plnění úkolů stanovených Rozvojovými cíli tisíciletí. V březnu 2005 Národní rada pro hospodářskou a sociální politiku (CONPES) navrhla politický a institucionální rámec k dosažení těchto cílů do roku 2019 – čtyři roky po stanoveném termínu („Dokument 091“). Vláda vysvětlila, že tento rok určila proto, že bude zároveň dvousetletým výročním bitvým u Boyacá, důležitého okamžiku v boji země za nezávislost.⁷

Ačkoli toto rozhodnutí je v souladu s Miléniovou deklarací, vyvolalo negativní dopady, pokud jde o závazky země podporovat ekonomická, sociální a kulturní práva. Vzhledem ke skutečnosti, že státní sociální politika je nastavená k dosažení minimálních cílů, pokrok v naplňování určitých práv se zastavil, neboť veškeré prostředky plynou do programů, které podporují jedinou část obyvatelstva a přehlížejí skutečnost, že jiní lidé jsou stejně vážně zasaženi problémy jako chudoba nebo nezaměstnanost.⁸

Co je horší, nejenže snaha o dosažení Rozvojových cílů tisíciletí snížila úsilí o zlepšení ekonomických, sociálních a kulturních práv, pokrok v naplňování samotných rozvojových cílů tomu neodpovídá. Kolumbie je například jedinou zemí v regionu, která nezajišťuje bezplatné všeobecné základní vzdělání.⁹ Existují výjimky v podobě místních samospráv, které z vlastní iniciativy

zrušily nebo snížily poplatky za studium, ale Kolumbie jako země bezplatné vzdělání neposkytuje. To vytváří obrovské nerovnosti, protože přístup ke vzdělání závisí na socioekonomickém postavení rodiny, a ačkoli se vzdělání rozšířilo, jen 34,1 % obyvatel ve věkové skupině 5 – 17 let získá kvalitní vzdělání.¹⁰

Pokud jde o úmrtnost matek, je situace podobná. Indikátor této proměnné je stále velmi vysoký – 80 úmrtí na 100 000 živě narozených – prakticky stejně jako před 25 lety. Ačkoli rozvojovým cílem tisíciletí bylo snížit tuto hodnotu o tři čtvrtiny, plán CONPES navrhuje snížení o pouhých 55 %.¹¹

Vládní program

Plán CONPES je úzce propojen s vládním rozvojovým modelem pro období 2006–2010, Národním rozvojovým plánem 2006–2010 „Rozvoj pro všechny“. Plán zjednodušeně řečeno navrhuje financovat boj proti chudobě a plnění Rozvojových cílů tisíciletí pomocí cílených asistenčních politik a ekonomického růstu v sektorech, které generují pracovní místa.¹²

Hlavní program vlády, nazvaný „Rodiny v akci“, zahrnuje dávky pro rodiny žijící pod hranicí chudoby, za předpokladu, že matka zaručí, že její děti budou pravidelně navštěvovat školu, do které jsou zapsány. Praktické výsledky tohoto programu však nebyly uspokojivé, zejména proto, že dosud přetrvávají problémy nedostatečné infrastruktury, kapacity, programů a učitelů, „geografické, sociální a ekonomické bariéry, které omezují přístup ke vzdělávacím institucím a službám,

1 Informace převzaty z Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento Forzado (CODHES). Ke stažení na: <www.codhes.org/Publicaciones/infocartagena.pdf>.

2 Ricardo Bonilla a Jorge Iván González (koordinátoři), *Bien-estar y macroeconomía 2002-2006: el crecimiento inequitativo no es sostenible* (Bogotá, Kolumbijská národní univerzita, Contraloría General de la República, 2006), 37.

3 Zákon č. 01 z roku 2001 a zákon č. 011 z roku 2006.

4 Centro de Investigaciones para el Desarrollo (CID), *Bien-estar y macroeconomía 2007. Más allá de la retórica* (Bogotá, Kolumbijská národní univerzita, CID, 2007), 142.

5 Národní statistický úřad (DANE), sčítání lidu 2005.

6 Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF), *Encuesta Nacional de la Situación Nutricional de Colombia ENSIN 2005*, Bogotá, 2007, 323, 243, 245.

7 Alberto Yepes, „¿Desarrollo para todos? In: *Sin democracia, sin derechos* (Bogotá: Plataforma Colombiana de Derechos Humanos, Democracia y Desarrollo [PCDHDD], duben 2008), 89.

8 Tamtéž, 92.

9 PCDHDD, *Informe Alterno al Quinto Informe del Estado Colombiano ante el Comité de Derechos Económicos, Sociales y Culturales*, Bogotá, březen 2010, 105. Ke stažení na: <www.justiciaporcolombia.org/sites/justiciaporcolombia.org/files/u2/Informe_Alterno_PCDHDD.pdf>.

10 Tamtéž, 10–11.

11 Yepes, op. cit., 92; Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF), op. cit.

12 Departamento Nacional de Planeación, *Plan Nacional de Desarrollo 2006–2010*. Ke stažení na: <www.dnp.gov.co/PortalWeb/PND/PND20062010/tabid/65/Default.aspx>.

jakož i útoky proti vzdělávacím institucím v rámci socio-politického násilí, které v zemi přetrvává.¹³

Dalším faktorem je skutečnost, že program posiluje patriarchální model rodiny, ve které žena pečuje o děti, zatímco muž pracuje v zaměstnání, aby rodinu finančně zajišťoval. Tento program „činí ženu zodpovědnou za to, co se děje v rodině, činí z ní pečovatelku a tím narušuje rozvoj politik postavených na plném uznání ženských práv, která jsou zakotvena v mnoha mezinárodních úmluvách.“¹⁴ Jelikož program není kombinován s politikami na zvýšení produktivity nebo vytváření nových pracovních míst, nepředstavují dávky nic víc než krátkodobou výpomoc, která nemá reálný dopad na rozvoj lidských zdrojů, a nevedou ani k rovnějšímu přístupu ke vzdělávání.

Hospodářský růst

První funkční období prezidentské vlády (2002-2006) spadalo do doby celosvětového posilování růstového cyklu. Celá řada faktorů tehdy svědčila hospodářskému růstu, poptávka na mezinárodních trzích rostla, zisky z kolumbijských vývožů (především ropa) stoupaly, mezinárodní úvěry byly snadno dostupné a úrokové sazby klesaly.

Hospodářský růst se však neprojevil zvýšením kvality života v nejhudších vrstvách společnosti. Podle názorů odborníků byla hlavní příčinou tohoto nedostatku skutečnost, že kolumbijská ekonomika je z velké části spekulativní. Vláda si jako prioritu stanovila nákup státních dluhopisů, které do finančního sektoru vypustila národní banka TES. To mělo dva významné následky: zaprvé, že mnoho státních úřadů neplní svou „normální funkci, protože jejich zdroje jsou součástí nákupu zdrojů v systému TES,¹⁵ a zadruhé, že finanční sektor dosaho-

val slušných zisků jen tím, že půjčoval kolumbijskému státu, což vedlo ke snížení nabídky úvěrů pro podniky a domácnosti.

Dalším faktorem, který ovlivňoval hospodářský růst v období 2002-2006, bylo zvýšení vládních výdajů na posílení válečného úsilí, čili tzv. vojenské keynesiánství, kdy stát zvyšuje výdaje na obranu, aby povzbudil hospodářský růst. Ačkoli tato politika vede k pozitivnímu vývoji na makroekonomické úrovni, nepřispívá ke vzniku nových pracovních míst ani k potírání chudoby.

Kromě výše uvedeného se vláda snažila povzbudit vznik nových pracovních míst tím, že změnila legislativu regulující uzavírání pracovních smluv. Základem jejího postoje je tvrzení, že nezaměstnanost není důsledkem de-industrializace ani cyklů v mezinárodní ekonomice, nýbrž důsledkem toho, že kolumbijský zákoník práce dává zaměstnancům ve formální ekonomice nepřiměřené záruky, což odrazuje podniky od možnosti vytvářet nová plnohodnotná pracovní místa. V tomto kontextu vláda iniciovala program reformy pracovního práva, jehož součástí bylo prodloužení pracovní doby, snížení příplatků za práci o státních svátcích a omezení náhrady splatné při propuštění bez udání důvodu. I přes tato opatření se míra nezaměstnanosti zvyšuje: z 11,3 % v roce 2008 na 12 % v roce 2009 a na 14,6 % v lednu 2010.¹⁶

Úloha mezinárodní pomoci

Mezinárodní rozvojová pomoc pro Kolumbii se řídí Pařížskou deklarací, která kromě jiného usiluje o svedení většiny pomoci pro demokracii a rozvoj do rukou národních vlád a nastavení jednotných procedur, podle kterých jsou tyto zdroje využívány.¹⁷ Proto plyne velká část zdrojů od dárcovských zemí do Prezidentské agentury pro

sociální péči a mezinárodní spolupráci (dále jen Social Action), která je investuje v souladu s vládní politikou (Strategie na posílení demokracie a hospodářský rozvoj, 2007-2013).

Nejvýznamnějším aktérem v této oblasti je G24, skupina 24 zemí, které financují programy na podporu rozvoje, demokracie a lidských práv v celé řadě zemí včetně Kolumbie. Agentura Social Action byla vládou založena jako nástroj centralizace mezinárodní pomoci, zejména zdrojů ze Spojených států a Evropy, a jejich investování v souladu s platným rozvojovým modelem, ačkoli tento systém dává vzniknout všem výše uvedeným negativním důsledkům.

Výsledkem je to, že organizace občanské společnosti, jejichž představa rozvoje a demokracie se rozchází s tou vládní, už z tohoto zdroje nedostávají žádné finance, čímž se výrazně zpomaluje implementace alternativních rozvojových modelů. A co je ještě horší, zdroje určené pro nezávislé agentury pro rozvojovou spolupráci byly v zemích G24 výrazně omezeny, protože stále větší část rozvojové pomoci do Kolumbie plyne prostřednictvím agentury Social Action. Mnozí nezávislí poskytovatelé pomoci se z Kolumbie museli stáhnout nebo se spojit s jinými agenturami či vytvořit konsorcia, protože jim docházejí finanční zdroje. Tím došlo ke snížení počtu iniciativ, které je možné podporovat, což vede k další marginalizaci určitých částí obyvatelstva.

Ačkoli samotný záměr směřovat rozvojovou pomoc skrze národní rozvojový plán a rozpočet namísto sledování priorit dárců je chválný, zůstává nutnost podporovat aktivity organizací občanské společnosti, které jsou klíčové pro to, aby tyto plány byly skutečně celonárodní, inkluzivní a efektivní. ■

13 Tamtéž, 102.

14 Tamtéž, 200.

15 Jorge Iván González, "Los banqueros se enriquecen mientras que la indigencia aumenta". In: PCDHDD, *¿Continuidad o desembrujo?*, Bogotá, prosinec 2009, 20. Ke stažení na: <www.ciase.org/?apc=i-----&x=1000>.

16 Carmen Salcedo, "Evolución de la tasa de desempleo," *Portafolio*, únor 2009. Ke stažení na: <www.portafolio.com.co/negocios/consultorio/2009-03-12/ARTICULO-WEB-NOTA_INTERIOR_PORTA-4871203.html>.

17 Pařížská deklarace, přijatá na fóru v Paříži v březnu 2005, si klade za cíl racionalizaci činností, eliminaci duplicit, zavedení povinnosti plánování, definování indikátorů a standardizaci procedur pro management pomoci.